

2.3 Użycie rodzajnika określonego i nieokreślonego

Rodzajnika określonego używamy:

- gdy mówimy o osobach, zwierzętach lub rzeczach, na których temat posiadamy już pewne informacje, znamy je:
 - Das Auto, das vor unserem Wohnblock steht, gehört den Nachbarn.** – Samochód, który stoi przed naszym blokiem, należy do sąsiadów.
 - Die Uhr geht nach.** – Zegarek się późni.
 - Die Flasche ist schon leer.** – Ta butelka jest już pusta.
 - Das Bild hängt an der Wand.** – Obraz wisi na ścianie.

- gdy mówimy o osobach, zwierzętach lub rzeczach wymienionych lub wspomnianych już wcześniej:
 - Ich habe gestern ein Portemonnaie gefunden. Das Portemonnaie ist aus Leder.** – Znalazłem wczoraj portmonetkę. [Ta] portmonetka jest ze skóry.
 - Sabine hat eine Schwester. Die Schwester studiert Medizin.** – Sabina ma siostrę. [Ta] siostra studiuje medycynę.
 - Der Briefträger hat einen Brief in der Hand. Der Brief ist bestimmt von unserem Sohn.** – Listonosz ma w dłoni list. [Ten] list jest na pewno od naszego syna.
 - Auf dem Tisch liegt ein Foto. Ich habe das Foto im letzten Urlaub gemacht.** – Na stole leży zdjęcie. Zrobiłem to zdjęcie podczas ostatniego urlopu.

- gdy wskazujemy konkretną osobę, zwierzę lub rzecz:
 - Das Haus ist schon verkauft.** – Ten dom jest już sprzedany.
 - Das Gemälde finde ich äußerst interessant.** – Uważam ten obraz za niezwykle interesujący.
 - Helpf dem Jungen!** – Pomóżcie temu chłopakowi!
 - Gib mir den Bleifstift!** – Daj mi ten ołówek!

- gdy opisujemy osoby, zjawiska lub rzeczy będące unikatami:
 - Der Papst hat die heutige Messe zelebriert.** – Papież celebrował dzisiejszą mszę.
 - Der Millionär plant einen Flug zum Mond.** – Milioner planuje lot na księżyc.
 - Der Kölner Dom ist eines der höchsten Kirchenbauten der Welt.** – Katedra w Kolonii jest jedną z najwyższych budowli kościelnych na świecie.
 - Die Erde dreht sich um die Sonne.** – Ziemia krąży wokół Słońca.

- w wypowiedziach o charakterze ogólnym, w których dany rzeczownik jest reprezentantem całej klasy:
 - Die Tanne ist ein Nadelbaum.** – Jodła jest drzewem iglastym.
 - Der Zander ist ein Süßwasserfisch.** – Sandacz jest rybą słodkowodną.
 - Der Zug ist ein Verkehrsmittel.** – Pociąg jest środkiem lokomocji.
 - Der Euro ist die Währung der Europäischen Union.** – Euro jest walutą Unii Europejskiej.

- przed nazwami rzek, mórz, jezior, gór, wysp i półwyspów:
 - der Rhein** (Ren)
 - die Donau** (Dunaj)
 - die Ostsee** (Bałtyk)
 - das Mittelmeer** (Morze Śródziemne)
 - der Bodensee** (Jezioro Bodeńskie)
 - die Tatra** (Tatry)
 - die Alpen** (Alpy)
 - die Krim** (Krym)

- przed nazwami gazet, czasopism, a także tytułami dzieł literackich i nazwami dzieł sztuki:
 - Nach Informationen **der „Berliner Zeitung“** wird die neue Galerie nächste Woche eröffnet.
– Według informacji „Berliner Zeitung” nowa galeria zostanie otwarta w przyszłym tygodniu.
 - Der Kommentar **der „Rzeczpospolita“** erstaunte die Öffentlichkeit. – Komentarz „Rzeczpospolitej” zadziwił opinię publiczną.
 - „Die Klavierspielerin“** von Elfriede Jelinek ist 1983 veröffentlicht worden. – „Pianistka” Elfriede Jelinek została opublikowana w roku 1983.
 - Die **„Mona Lisa“** ist eines der berühmtesten Werke der Renaissancemalerei geworden.
– „Mona Liza” stała się jednym z najślawniejszych dzieł malarstwa renesansowego.

- przed rzeczownikami poprzedzonymi przymiotnikiem w stopniu najwyższym:
 - Diese Bibliothek hat **die größte Büchersammlung** in der Stadt. – Ta biblioteka ma największy zbiór książek w mieście.
 - Martin hat immer **die besten Noten** in Mathe. – Martin ma zawsze najlepsze oceny z matematyki.
 - Das ist **das interessanteste Buch**, das ich je gelesen habe. – To najbardziej interesująca książka, jaką kiedykolwiek czytałem.
 - Wir befinden uns jetzt **im schönsten Saal** des Museums. – Znajdujemy się teraz w najpiękniejszej sali muzeum.

- przed rzeczownikami poprzedzonymi liczebnikiem porządkowym:
 - Petra hat **im fünften Studienjahr** nur wenige Vorlesungen. – Na piątym roku studiów Petra ma niewiele wykładów.
 - In **der dritten Zeile** deines Aufsatzes gibt es einen Fehler. – W trzeciej linii twojego wypracowania jest błąd.
 - Wir sitzen in **der dritten Reihe**. – Siedzimy w trzecim rzędzie.
 - Unsere Mannschaft hat wieder **den ersten Platz** erobert. – Nasza drużyna ponownie zdobyła pierwsze miejsce.

- w wielu idiomach:
 - die Beine in die Hand nehmen** – brać nogi za pas
 - die Nase voll haben** – mieć czegoś dosyć (po dziurki w nosie)
 - der Teufel steckt im Detail** – diabeł tkwi w szczegółach
 - etwas unter die Lupe nehmen** – wziąć coś pod lupę, dokładnie się czemuś przyrzeć

UWAGA! Nie należy w sposób dowolny zmieniać rodzajnika określonego na nieokreślony (i odwrotnie) ani też go opuszczać, jeśli dany rodzajnik wchodzi w skład wyrażenia idiomatycznego.

Rodzajnika nieokreślonego używamy:

- opisując osoby, zwierzęta lub rzeczy, na których temat nie posiadamy bliższych informacji lub też wspominamy o nich po raz pierwszy:

Wir haben vor, am Samstag **einen Ausflug** zu organisieren. – Mamy zamiar zorganizować w sobotę wycieczkę.

Unter dem Tisch liegt **ein Rucksack**. – Pod stołem leży plecak.

Der Student möchte **eine Wohnung mieten**. – Student chciałby wynająć mieszkanie.

Die Mutter liest ihrem Kind **ein Märchen** vor. – Matka czyta swojemu dziecku bajkę.
- przed rzeczownikami, pełniącymi w zdaniu funkcję orzecznika, zwłaszcza jeśli rzeczowniki te poprzedzają przymiotniki:

Sonja ist **ein sympathisches Mädchen**. – Sonja jest sympatyczną dziewczyną.

Herr Künzle ist **ein erfahrener Arbeiter**. – Pan Künzle jest doświadczonym pracownikiem.

Das war **eine elegante Frau**. – To była elegancka kobieta.

Er ist **ein begabter Musiker**. – On jest zdolnym muzykiem.
- po konstrukcji „es gibt” (jest, są):

In diesem Raum gibt es schon **einen Stuhl**. – W tym pomieszczeniu jest już krzesło.

Gibt es **eine Sauna** in diesem Hotel? – Czy w tym hotelu jest sauna?

Gibt es hier **eine interessante Sehenswürdigkeit**? – Czy jest tu jakiś interesujący zabytek?

2.4 Opuszczanie rodzajnika (der Nullartikel)

Nie używamy żadnego rodzajnika:

- przed większością nazw państw i miast:

Wir verbringen die kommenden Ferien in Frankreich. – Spędzimy nadchodzący urlop we Francji.

Ihre Familie kommt aus Deutschland. – Jej rodzina pochodzi z Niemiec.

Der Mann hat das Jurastudium in London absolviert. – Ten mężczyzna ukończył studia prawnicze w Londynie.

Nächstes Wochenende fliegen wir nach Paris. – W przyszły weekend lecimy do Paryża.

Diese Agentur vermittelt Arbeitsstellen in ganz Deutschland. – Ta agencja pośredniczy w znajdowaniu miejsc pracy na całym terenie Niemiec.

UWAGA! Jeśli nazwę kraju lub miasta poprzedza przydawka, użyjemy rodzajnika określonego:

- Dieses Gemälde stellt **das heutige Rom** dar. – Ten obraz przedstawia dzisiejszy Rzym.
- Bei dieser Kälte träume ich **vom warmen Italien**. – Kiedy jest tak zimno, marzę o słonecznych Włoszech.

Nazwy państw w rodzaju żeńskim i męskim muszą być poprzedzone rodzajnikiem określonym. Należą do nich m.in. **die Schweiz** (Szwajcaria), **die Türkei** (Turcja), **die Ukraine** (Ukraina), **die Slowakei** (Słowacja), **der Libanon** (Liban), **der Sudan** (Sudan), **der Iran** (Iran), **der Irak** (Irak). Również przed nazwami krajów występujących **w liczbie mnogiej**, jak np. **die USA**, **die Vereinigten Staaten** (Stany Zjednoczone), **die Niederlande** (Holandia) używa się rodzajnika określonego.

Przykłady:

Die Schweiz hat vier offizielle Amtssprachen. – Szwajcaria ma cztery języki urzędowe.

In **den Niederlanden** leben viele Ausländer. – W Holandii żyje wielu obcokrajowców.

- przed rzeczownikami, które są poprzedzone liczebnikiem głównym:

Wir brauchen noch **zwei Personen** für dieses Projekt. – Potrzebujemy jeszcze dwóch osób do tego projektu.

Unsere Wohnung hat **zwei Badezimmer**. – Nasze mieszkanie ma dwie łazienki.

Im Kühlschrank sind nur **drei Eier**. – W lodówce są tylko trzy jajka.

Das Vokabel habe ich in **vier Lexika** nachgeschlagen. – Sprawdziłem to słówko w czterech słownikach.
- przed rzeczownikami, pełniącymi w zdaniu funkcję orzecznika, które są określeniem zawodu, pełnionej funkcji, narodowości lub przynależności do jakiegoś światopoglądu:

Meine Tochter **ist Zahnärztin von Beruf**. – Moja córka jest z zawodu dentystką.

Der Junge **ist Italiener**. – Ten chłopak jest Włochem.

Ein bekannter Regisseur **wird Vorsitzender** des diesjährigen Filmfestivals. – Znany reżyser zostanie przewodniczącym tegorocznego festiwalu filmowego.

Der Jugendliche **möchte Vegetarier werden**. – Ten młody człowiek chciałby zostać wegetarianinem.
- w konstrukcjach, w których rzeczownik poprzedzony jest innym rzeczownikiem, będącym określeniem ilości, miary lub ciężaru:

eine Flasche Mineralwasser – butelka wody mineralnej

ein Glas Milch – szklanka mleka

ein Kilo Tomaten – kilogram pomidorów

zwei Meter Draht – dwa metry drutu
- przed rzeczownikami abstrakcyjnymi, szczególnie jeśli określają one cechę charakteru:

Sie hatte **Mut**, über die schwierige Situation zu sprechen. – Miała odwagę porozmawiać o tej trudnej sytuacji.

Die Eltern haben volles **Vertrauen** zu ihrem Kind. – Rodzice mają pełne zaufanie do swojego dziecka.
- przy bliżej nieokreślonych rzeczownikach materiałowych lub niepoliczalnych:

Herr Schmitt hat seiner Frau eine Armbanduhr aus **Gold** gekauft. – Pan Schmitt kupił swojej żonie zegarek ze złota na rękę.

Seit kurzem kann man hier Skulpturen aus **Eis** und **Schnee** bewundern. – Od niedawna można tu podziwiać rzeźby z lodu i śniegu.

Trinkt deine Schwester jeden Tag **Milch**? – Czy twoja siostra pije mleko każdego dnia?

Meine Kinder essen gern **Gemüse**. – Moje dzieci chętnie jedzą warzywa.

UWAGA! Jeśli rzeczownik materiałowy jest bliżej określony (konkretny), stosujemy rodzajnik określony:

Das Roggenbrot schmeckt mir nicht. – Ten chleb żytni mi nie smakuje.

Das Fleisch lässt sich nicht essen. – Tego mięsa nie da się jeść.

ĆWICZENIA

1 Wstaw odpowiedni rodzajnik określony lub nieokreślony:

1. Im Kühlschrank gibt es noch Dose (r. żeński) Cola.
(W lodówce jest jeszcze jedna puszka coli).
2. Auf der Bank sitzt ein Mann. Mann ist sehr elegant.
(Na ławce siedzi mężczyzna. Ten mężczyzna jest bardzo elegancki).
3. Er hat Wohnung zu vermieten. Die Wohnung ist sehr hell und groß.
(On ma mieszkanie do wynajęcia. To mieszkanie jest bardzo jasne i duże).
4. Du musst ausziehen. Ich habe Nase voll von dieser Unordnung.
(Musisz się wyprowadzić. Mam już powyżej nosa tego bałaganu).
5. Meine Freunde kommen aus Iran. (celownik, D)
(Moi przyjaciele pochodzą z Iranu).
6. Sabine ist beste Schülerin in unserer Klasse.
(Sabina to najlepsza uczennica w naszej klasie).
7. Regina ist angehende Schriftstellerin.
(Regina to przyszła pisarka).
8. Mein Bruder besucht vierte Klasse der Grundschule.
(Mój brat chodzi do czwartej klasy podstawówki).

2 Wstaw (jeśli to konieczne) rodzajnik określony lub nieokreślony w odpowiednim przypadku.

1. Viele meine Bekannte kommen aus Polen.
(Wielu moich znajomych pochodzi z Polski).
2. In den letzten Sommerferien habe ich in Vereinigten Staaten gearbeitet.
(Podczas ostatnich wakacji letnich pracowałem w Stanach).
3. Herr Schmidt ist Bürgermeister.
(Pan Schmidt jest burmistrzem).
4. Karol ist Notar von Beruf.
(Karol jest z zawodu notariuszem).
5. Wir haben zwei Aufgaben zu lösen.
(Mamy dwa zadania do rozwiązania).
6. schöne Krakau (r. nijaki) wird von vielen Touristen besucht.
(Piękny Kraków jest odwiedzany przez wielu turystów).
7. Ostsee liegt im Norden Polens.
(Morze Bałtyckie znajduje się na północy Polski).
8. Haus in der Schillerstraße ist noch nicht verkauft.
(Dom przy ulicy Schillera jeszcze nie jest sprzedany).